MEYRIN

Kardinal Napellus

Babil Kitaplığı

Jorge Luis Borges tarafında
hazırlanan fantastik edebiyat d

Dost Kitabevi Yayınl

Her büyük yazar işe iyi bir okur olmakla başlar ve yıllar geçtikçe, tercih ettiği ya da dışladığı okumalarıyla kişisel bir kitaplık yaratır.

Buenos Aires'teki Ulusal Kitaplık'ın (ki burada dünyanın başka yörelerinde bulunmayan kitapların olduğu söylenir) yöneticisi Jorge Luis Borges bu kitap bolluğundan yararlanmasını bildi: Zaten büyülenmiş okurlarına, derin bilgi ve neşesiyle, şaşırtıcı derecede ilginç derlemeler hazırlayıp sundu.

Düşsel edebiyatın mücevherlerini oluşturan metinleri bir araya gelirdi ve onun en güzel hikâyelerinden biri olan Babil Kitaplığı, aynı zamanda dizinin adı oldu.

1975 ile 1985 arasında yayımlanan bu dizi, daha şimdiden bir edebiyat klasiğidir. Bir araya gelen bu kitaplar aynı zamanda Buenos Aires'in bu büyük kütüphanecisine adanmış en duygusal anıtlardan da birini oluşturur.

İyi okumalar.

F. M. Ricci

Dost Kitabevi

Babil Kitaplığı

Kardinal Napellus
Gustav Meyrink

önsöz
Jorge Luis Borges

J.H. Obereits Besuch bei den Zeitegeln
Der Kardinal Napellus
Die vier Mondbrüder

Almancadan Çeviren:
Zehra Aksu Yılmazer

Önsöz, İspanyolcadan Çeviren:
Mukadder Yaycıoğlu

ISBN 975-7501-88-3

Birinci Baskı, Ekim 1999, Ankara

Tasarım: Franco Maria Ricci, Marcella Boneschi
Fotokompozisyon: Fototype, Milano
Baskı: Pelin Ofset, Ankara

Yayın Ekibi:
Levent Yılmaz, Raul Mansur
Teknik Hazırlık:
Mehmet Dirican

Önsöz

1916 yılına doğru Cenevre’de, Carlyle’ın özlü yapıtlarının verdiği ilhamla kendi başıma Almanca öğrenmeye koyuldum. O zamanlar Almanca bilgim birkaç isim ve fiil çekiminden ibaretti. Küçük bir İngilizce-Almanca sözlük edindim ve bugün bile beni şaşırtan delice bir cesaretle Goethe’nin Faust’unu ve Kant’ın Saf Aklın Eleştirisi’ni okumaya başladım. Sonuç daha başından belliydi. Fakat pes etmedim ve anlaşılması güç olan bu kitaplara bir de Heine’nın Lyrisches Intermezzo’sunu ekledim. Zorunlu kısalıkları nedeniyle bu şiirlerin, Goethe’nin karmaşık dizelerinden ve Kant’ın ne idüğü belirsiz paragraflarından daha kolay anlaşılacağını düşündüm haklı olarak. Birinci dizesindeki “Güzelim Mayıs ayı” -Im wunderschönen Monat Mai- bu düşüncemi doğruladı ve yaşamım boyunca sadık bir biçimde bana eşlik edecek olan bir edebiyatın büyüsüne kapıldım. O zamanlar, şu anda bile bilmediğim Alman dilini bildiğime inanırdım. Kısa bir süre sonra, utangaç gülümsemesi ölümünün ardından bile belleklerimizden silinmeyen Praglı barones Helene von Stummer, savaş maceralarından bıkmış geniş bir halk kitlesinin beklenmedik bir şekilde dikkatini çekmeyi başarabilmiş yeni, fantastik bir kitabın bir nüshasını bana verdi. Sözünü ettiğim kitap Gustav Meyrink’in Golem’iydi. Ana teması gettoydu. Voltaire, Hıristiyan ve İslam inancının Yahudilikten doğduğunu, Hıristiyan ve Müslümanların haklı olarak İsrail'den nefret ettiklerini saptamıştı. Seçilmiş kavim Avrupa’da yüzyıllar boyunca, az ya da çok cüzamlının yaşadığı mahallelere hapsedildi ve bu mahalleler paradoksal olarak Yahudi kültürünün büyülü serası haline geldi. Bu mahallelerde kasvetli bir ortam oluştu ve tutkulu bir tanrıbilim gelişmeye başladı. Yaratıcısı Leonlu Musa tarafından Cennet’in yaratılmasıyla aynı tarihte başlatılan ve gizli bir sözlü geleneğe dayandırılan İspanyol kökenli Kabala, gettolarda kutsallığın doğası, harflerin büyülü gücü ve Tanrı Adem’i nasıl yarattıysa, tilmizlerin de yeni bir insan yaratabileceği tartışmaları için uygun bir zemin buldu. Adem nasıl kil anlamına geliyorsa, bu insancığa da İbranicede toprak parçası anlamına gelen “Golem” adı verildi. Gustav Meyrink bu söylenceden yararlandı ve ayrıntılarını, düşsellikle belirgin bir dehşeti birleştiren, yıllar sonra hâlâ unutamadığım ölümsüz romanı Golem’de serimledi. Ayrıca, içindekiler kısmı da ilginçti; her bölümün adı tek bir heceden oluşuyordu.

Gustav Meyrink, fantastik olabilirliği bilimde arayan genç çağdaşı Wells'den farklı olarak, bu olabilirliği büyüde ve her tür mekanik ustalığı aşmakta aradı. Kardinal Napellus'ta "Sihirli olmayan bir şey yapmamız mümkün değil" der ve bu yargısıyla Novalis'i de onaylar. Bu görüşün başka bir sembolü, okuyucunun H. Obereit'ın Zaman Sülüklerini Ziyareti" adlı öyküde bulacağı, gerçekdışı görünmesine karşın yalnızca estetik bakımdan değil, psikolojik bakımdan da gerçek olan mezar kitabesidir. Başlangıçta basil bir anlatı olan öykü, deneyimlerimiz ve gizil korkularımızla karışarak giderek şiddetlenir. Anlatıcı ilk satırdan itibaren bilinmeyen bir sona yazgılıdır. Kendi ben'imizin özüyle ilişkilendirilen zaman sülükleri, metafor ve alegorinin ötesine geçer. "Dört Ay Kardeşi" iki ayrı tartışma içerir; biri, okuyucuyu karşı konulmaz bir biçimde sürükleyen kasıtlı gerçekdışı tartışma, daha şaşırtıcı olan diğeri ise öykünün son sayfalarında açığa çıkan tartışmadır. Fledermäuse adlı öykü kitabından aldığım ve bu seçkide yer verdiğim öykülerden ilkini 1929 yılına doğru İspanyolcaya çevirip Buenos Aires gazetelerinden birinde yayımladıktan sonra gazetenin bir örneğini Meyrink'e gönderdim. Bana bir mektupla cevap veren Meyrink, İspanyolca bilmediği halde çeviriyi övüyordu. Meyrink bana bir de portresini göndermişti. Yaşlanmış ve acı dolu yüzünün ince hatlarını, aşağı doğru inen bıyıklarını ve bizim Macedonio Fernández'e olan hafif benzerliğini asla unutmayacağım. Fakat vatanı Avusturya'da yaşanan birçok yazınsal ve politik olay onun anısını sildi.

Albert Soergel'in tahminine göre Meyrink dünyanın absürd, dolayısıyla da gerçekdışı olduğunu hissetmekle başladı işe. Bu düşünceler, önce satirik, daha sonra da fantastik ve acımasız yapıtlarında kendini gösterdi. Bu seçkide yer alan üç öykü, en büyük yapıtı Golem'i haber verir niteliktedir. Golem'i, başkahramanı Gezgin Yahudi olan Das grüne Gesicht (1916), Walpurgisnacht (1917), başka bir yüzyılda, İngiltere'deki simyacılar arasında geçen Der Engel vom westlichen Fenster (1920), Der weisse Dominikaner (1921) ve An der Schwelle des Jenseits (1923) adlı romanları izler.

O dönemin ünlü bir aktristinin oğlu olan Gustav Meyer, soyadını Meyrink olarak değiştirmişti. 1868 yılında Viyana'da doğdu ve 1932 yılında Bavyera'da, Starnberg'de bir gölün kıyısında, neredeyse Alplerin gölgesinde öldü.

Meyrink, ölüler krallığının yaşayanlar krallığına girdiğine, gözle görülür dünyamızın gözle görülemez diğer dünya tarafından işgal edildiğine inanıyordu.

Jorge Luis Borges
Buenos Aires, Ağustos 1974

Kardinal Napellus ve Diğer Öyküler

J. H. Obereit'ın Zaman Sülüklerini Ziyareti

Büyükbabam ıssız Runkel kasabasının mezarlığında ebedi istirahatına çekildi. Yeşil yosunların bürüdüğü mezar taşının üstünde, aşınmış tarihin alımdaki haçın içinde sanki daha dün kazınmışlar gibi altın parıltılar saçan şu harfler yer alıyor:

V	I
V	O

Henüz küçük bir çocukken bu kitabeyi okuduğumda, "vivo"nun "yaşıyorum" anlamına geldiğini söylemişlerdi; bu sözcük, ölü sanki toprağın altından bana seslenmiş gibi ruhuma işledi. Vivo: Yaşıyorum. Bir mezar taşı için garip bir kitabe doğrusu!

Bu kitabe bugün bile yankılanır durur içimde ve ne zaman aklıma gelse, bir zamanlar karşısında hissettiklerimi hissederim: Yaşarken hiç tanımamış olsam da, büyükbabam gözümde canlanır, aşağıda yatarken, sapasağlam, ellerini kavuşturmuş bir halde, cam gibi berrak ve şeffaf gözleri sonsuzca açık, kıpırtısız. Tıpkı çürümenin hüküm sürdüğü bir imparatorlukta bozulmamayı başaran ve dirileceği günü sessizce, sabırla bekleyen biri gibi.

Birçok şehrin mezarlığını ziyaret ettim ben: Adımlarımı yönlendiren, açıklayamadığım sessiz bir arzu, aynı sözcüğü bir başka mezar taşında okuma arzusu oldu daima, fakat "vivo"ya yalnızca iki kez rastladım - bir Danzig'de, bir de Nürnberg'de. İkisinde de zamanın eli isimleri silmişti; ikisinde de "vivo" sanki hayatla dopdoluymuş gibi ışıl ışıl parlıyordu.

Bana çocukken de söylendiği gibi, büyükbabamdan geriye kendisinin yazdığı tek bir satır kalmadığına kesin gözüyle bakmıştım hep; uzun sayılamayacak bir süre önce, bize ondan miras kalan eski çalışma masamın gizli bir gözünde, belli ki onun kaleminden çıkma bir tomar not bulunca ne kadar heyecanlandım, söyleyemem.

Notların bulunduğu dosyanın üzerinde şu garip cümle vardı: “Beklememek ve umut etmemek dışında insan ölümün elinden nasıl kurtulur?” Kafamda derhal “vivo” sözcüğü çaktı, bu sözcük bana bütün hayatım boyunca parlak bir gölge gibi eşlik etmiş, zaman zaman uykuya çekilmişse de, kâh düşlerimde kâh uyanıkken, hiç sebepsiz yere tekrar tekrar dirilmişti içimde. Mezar taşma tesadüfen vivo yazıldığını -rahibin seçtiği bir kitabe- düşünmüşsem de, defterin kapağındaki özlü sözü okuyunca, bu sözcüğün daha derin bir anlam taşıdığına, belki de büyükbabamın tüm varoluşunu kapsadığına tamamen emin oldum. Ve notları okumayı sürdürüp sayfaları çevirdikçe bu izlenimim kuvvetlendi.

Çok fazla özel ilişkiye yer veren bu metni yabancı kulaklara ifşa etmem doğru olmaz; Johann Hermann Obereit’la nasıl tanıştığımı anlatmam ve onun zaman sülüklerini ziyaretiyle ilgili kısma kısaca değinmem yeterli olacaktır.

Metne göre, büyükbabam “Philadephialı Kardeşler” teşkilatının bir üyesiydi; kökenleri eski Mısır’a dek uzanan bu tarikat, kurucusunun efsanevi Hermes Trismegistos olduğuna inanıyordu. Üyelerin birbirini tanımalarını sağlayan “davranış” ve tavırlar da ayrıntılarıyla tespit edilmişti. Büyükbabamın yakın dostu olduğunu ve Runkel’da yaşadığını sandığım bir kimyacının, Johann Hermann Obereit’ın ismi metinde o kadar sık geçiyordu ki, ecdadımın hayatı ve dünyadan yüz çevirmiş o karanlık felsefe hakkında daha fazla bilgi edinmek ve adı geçen Obereit’ın akrabaları ve bir soyağacı olup olmadığını araştırmak amacıyla Runkel’a gitmeye karar verdim.

Wied kontlarının şatosu Runkelstein’ın eteğinde uzanan ve ölüm sessizliğindeki eğri büğrü daracık sokakları, taşların arasını ot bürümüş kambur Arnavut kaldırımlarıyla unutulmuş bir ortaçağ dilimi gibi, zamanın çığlığını duymadan uyumaya devam eden o minik kasabadan daha düşsel bir şey tasavvur edilemez.

Sabah erkenden küçük mezarlığa yollandım; pırıl pırıl bir güneşin altında çiçekli bir tümsekten diğerine gider, tabutlarında mışıl mışıl uyuyanların isimlerini haçlardan birbiri ardına okurken, gençliğim canlandı sanki. Büyükbabamın mezar taşını la uzaktan, parlayan kitabesinden tanıdım. Ak saçlı, sakalsız, sert hatlı yaşlı bir adam oturuyordu mezarın başında, bastonunun fildişi sapını çenesine dayamış, tıpkı bir yüzün benzerliği çeşitli anılarını canlandırmış biri gibi, garip biçimde diri gözlerle bana bakıyordu.

Neredeyse Biedermeier kıyafeti denebilecek eski moda giysileri, dik yakası ve siyah ipekten geniş boyun bağıyla, geçmiş zamanlardan kalma bir ecdat tasvirini andırıyordu. Günümüze hiç mi hiç uymayan kılığı beni o kadar şaşırtmış, kafam büyükbabamın yazdıklarıyla o denli doluydu ki, yaptığımın farkına varmadan yavaşça “Obereit” deyiverdim.

Yaşlı beyefendi, “Evet, adım Johann Hermann Obereit,” dedi bir nebze olsun şaşırmadan.

Oysa benim az kalsın heyecandan nefesim kesilecekti; sohbetimiz ilerledikçe öğrendiğim şeylerse hiç de şaşkınlığımı azaltacak cinsten değildi. İnsanın, kendisinden çok daha yaşlı görünmese de bir buçuk asır devirmiş biriyle karşılaşması sıradan bir tecrübe değil elbette: Yan yana yürürken ve o bana Napolyon’u ve tanıdığı diğer tarihi şahsiyetleri az zaman önce ölmüş birilerinden söz ediyormuş gibi anlatırken, ağarmış saçlarıma rağmen bir delikanlı gibi hissettim kendimi. “Şehirde kendimin torunu olarak biliniyorum,” dedi gülümseyerek ve üzerinde 1798 yazan bir mezar taşını gösterdi. “Esasen burada yatıyor olmalıydım; taşın üzerine ölüm tarihini insanların beni modern Methusalem olarak görmelerini istemediğim için yazdırdım. ‘Vivo’ sözcüğü,” diye ekledi sanki düşüncelerimi okumuş gibi, “ancak ben gerçekten öldüğümde ilave edilecek.”

Çok geçmeden sıkı bir dostluk kurduk ve evinde kalmamda ısrar etli.

Aradan bir ay geçmişti; heyecanlı sohbetler ederek çoğu zaman geç saatlere dek oturuyorduk, fakat büyükbabamın defterinin üzerindeki “Beklememek ve umut etmemek dışında insan ölümün elinden nasıl kurtulur?” cümlesinin ne anlama geldiğini sorduğumda daima konuyu değiştiriyordu. Fakat bir gece -birlikle geçirdiğimiz son geceydi, eski cadı davalarından söz açılmıştı

ve ben bunların histerik kadınlardan başka bir şey olamayacağını savunuyordum- aniden sözümü kesti: “İnsanın bedenini terk edebileceğine ve mesela Blocksberg’e gidebileceğine inanmıyorsunuz demek?”

Başımı hayır anlamında salladım.

“Size göstermemi ister misiniz?” diye sordu kısaca ve dikkatle bana baktı.

“İtiraf etmeliyim ki,” dedim, “cadı tabir edilen bazı kişiler uyuşturucu maddelerin etkisiyle bir tür transa geçmişler ve bir süpürgenin üstünde uçtuklarına inanmışlardır.”

Bir süre düşündü. “Elbette, benim de böyle bir kuruntuya kapıldığımı söyleyeceksiniz,” dedi yavaşça ve yine düşüncelere daldı. Sonra ayağa kalktı ve raftan bir defter aldı. “Fakat yıllar önce bu deneyi yaptıktan sonra yazdıklarım ilginizi çeker belki. Şunu da belirtmeliyim ki, o sırada çok gençtim ve umut doluydum,” -derin bakışlarından, ruhunun uzak bir geçmişe gittiğini anladım- “ve insanların hayal dedikleri şeye inanıyordum, la ki darbe üstüne darbe yiyene dek: İnsanın dünyada sahip olabileceği en değerli şeyleri yitirdim: Karımı, çocuklarımı - her şeyimi. O sırada kader beni büyükbabanızla tanıştırdı ve o bana, arzunun ne olduğunu, beklemenin, umut etmenin ne olduğunu, bunların birbiriyle nasıl iç içe geçtiğini anlamayı ve bu hayaletlerin maskelerini nasıl düşüreceğimi öğretti. Biz bu hayaletlere ‘zaman sülükleri’ adını verdik; sülükler nasıl insanın kanını emerse, onlar da bizim kalbimizden zamanımızı, hayatın gerçek özünü emerler. İşle bu odada büyükbabanız bana ilk adımı atmayı ve umut yılanlarının başını ezmeyi öğretti. Sonra da,” -bir an duraksadı- “evet, sonra da ister okşansın, isler kesilsin, isterse de suya atılsın, hiçbir şey hissetmeyen bir parça odun gibi oldum. O zamandan beri bomboş içim; hiçbir teselli aramadım artık. Teselliye ihtiyacım kalmadı. Ne için teselli arayacaktım ki? Şunu biliyorum: Ben varım, ve ancak şimdi yaşıyorum. ‘Yaşıyorum’ ile ‘yaşıyorum’ arasında ince bir ayrım vardır.” “Nasıl da kolayca söylüyorsunuz bunları, oysa ne kadar korkunç!” diye sözünü kestim; sarsılmıştım. “Sadece öyle görünüyor,” diye sakinleştirdi beni gülümseyerek; “kalbin hareketsizliğinden öyle bir mutluluk taşar ki, hayal bile edemezsiniz. Bu ‘ben varım’ bir kez doğdu mu bir daha asla dinmeyen tatlı, ebedi bir melodi gibi - ne uykuda, ne algılarımızda dış dünya yeniden uyandığında, ne de ölümde.

İnsanların neden bu kadar çabuk öldüklerini ve neden İncil'deki atalarımız gibi 1000 yıl yaşamadıklarını söyleyeyim mi size? İnsanlar bir ağaçla süren yeşil filizler gibi - ağacın köküne ait olduklarını unuttukları için ilk sonbaharda solup giderler. Fakat benim size asıl anlatmak istediğim, bedenimi ilk nasıl terk ettiğimdi.

Gizli, insan soyu kadar eski bir öğreti var; kulaktan kulağa bugünlere dek aktarıldı, ama çok az kişi tarafından bilinir. Bu öğreti, bilinci yitirmeden ölümün eşiğini aşmanın araçlarını gösterir, ve bunu başaran kişi o andan itibaren kendi kendisinin efendisi olur: Yeni bir 'Ben' elde eder ve o zamana dek 'Ben' sandığı şey artık bir alete dönüşür, tıpkı şimdi el ya da ayağımızın da birer alet olması gibi.

Yeni keşfedilen ruh göç etliğinde, tıpkı bir cesette olduğu gibi kalp durur, nefes kesilir - biz 'İsrailoğulları gibi Mısır'ın el kazanlarından uzaklara gittiğimizde ve Kızıldeniz'in suları iki yanımızda duvar gibi yükseldiğinde'. Bedenimden kopmayı nihayet başarana dek tarifsiz acılar çekerek sayısız yıpratıcı deney gerçekleştirdim. Başlangıçta havada uçtuğumu sandım, tıpkı bazen düşle uçtuğumuzu sandığımız gibi -bükük dizlerle, kolayca- ama aniden, güneyden kuzeye akan kara bir nehirde sürüklenmeye başladım -biz buna kendi dilimizde Ürdün Nehri'nin ters akışı diyoruz-, nehrin çağıltısı kanın kulaktaki uğultusu gibiydi. Sahiplerini göremediğini telaşlı sesler geri dönmemi haykırıyordu, sonunda bir titreme geldi ve ben korkudan bayılacak bir halde, karşıma çıkan sivri bir kayalığa doğru yüzdüm. Orada, ay ışığının altında bir yaratığın durduğunu gördüm, bir çocuk boyutlarındaydı, çıplaktı ve eril ya da dişil olduğuna dair bir işaret yoklu bedeninde; alnında Polyphemos gibi üçüncü bir göz vardı ve hiç kıpırdamadan ülkenin iç kesimlerini gösteriyordu. Sonra çalılıkların arasında uzanan beyaz, düz bir yolda ilerlemeye başladım, fakat ayağımın altındaki zemini hissetmiyor, etrafımdaki ağaç ve çalılara dokunmak istediğimde yüzeylerini kavrayamıyordum: Arada ince, aşılmaz bir hava tabakası vardı hep. Çürük odunlarınkine benzer solgun bir parıltı kaplamıştı her şeyi ve görmeyi belirginleştiriyordu. Algıladığım şeylerin silüetleri gevşek, bir yumuşakça gibi peltemsi ve tuhaf bir biçimde büyümüş gibiydi. Küstah yuvarlak gözlü tüysüz yavru kuşlar, besiye yatırılmış kazlar gibi semiz ve kabarık, ağaçlara tünemişler, cırtlak ölüşlerini boca ediyorlardı üzerime, henüz yürüyecek halde olmamasına rağmen gelişkin bir hayvan

kadar iri bir geyik yavrusu yosunların üzerinde domuz gibi uyuşuk uyuşuk yatıyor ve başını ağır ağır benden yana çeviriyordu.

Karşılaştığım her yaratık inanılmaz bir uyuşukluk içindeydi.

Yavaş yavaş nerede olduğumu kavramaya haşladım: Bizim dünyamız kadar gerçek ve sahici, ancak onun yalnızca bir yansıması olan bir ülkedeydim: Dünyadaki asıllarının iliğiyle beslenen, onları sömüren ve onlar orada mutluluk ve sevinç bulma umuduyla boşu boşuna kendilerini yiyip bitirirlerken, burada devasa boyutlara ulaşan hayalet ikizlerin diyarında. Dünyada yavru hayvanların anneleri vurulup gittiğinde, yavrular acılar içinde açlıktan ölene dek güvenle, inançla yiyecek bekleyip dururken, onların bu kahrolası hayaletler adasında ürkünç birer ikizleri oluşuyor ve bu ikizler bizim dünyamızdaki yaratıkların tükenen hayatını bir örümcek gibi emiyor: Varlıkların umut etmekle yitirdikleri mevcudiyet gücü burada bir cisme ve hızla üreyen zararlı otlara dönüşüyor, toprak beklemekle boşa geçirilmiş bir zamanın gübreleyen nefesiyle gebe kalıyor.

Ve yürümeye devam ettiğimde, insanlarla dolu bir şehre vardım. Birçoğunu dünyadan tanıyordum, onların sayısız umudunun boşa çıktığım ve her geçen yıl bellerinin daha da büküldüğünü, buna rağmen hayatlarını ve zamanlarını yiyip bitiren vampirleri -kendi ifrit Ben’lerini- bir türlü kalplerinden söküp atamadıklarım anımsadım. Burada sünger gibi şişmiş, birer hilkat garibesine dönüşmüşlerdi; kocaman göbekleri, katmerlenmiş yanaklarının üzerindeki sabit, camsı gözleriyle yağlarını titrete titrete geziniyorlardı. Sırıtkan bir kalabalık, tabelasının üzerinde,

Fortuna Gişesi
Her Bilet Büyük İkramiyeyi Kazandırır

yazan bir bankadan altınla dolu çuvalları sürükleyerek itiş kakış dışarı çıkıyordu; elli dudaklar doygun bir şapırtıyla büzülmüştü: Dünyada doymak bilmez bir kazanma açlığıyla yok olup gidenlerin yağ ve pelteye dönüşmüş hayaletleri. Sütunları göğe uzanan tapınağımsı bir salona girdim; pıhtılaşmış kandan bir tahtta insan vücutlu, dört kollu bir canavar oturuyordu, iğrenç sırtlan ağzından salyalar akıyordu: Düşmanlarını yenmek amacıyla kurbanlar adayan batıl inançlı Afrika kabilelerinin savaş tanrısı.

Salonu dolduran çürümüşlük atmosferinden dehşete kapılıp kendimi sokağa attım ve görkemiyle şimdiye dek gördüğüm her şeyi gölgede bırakan bir sarayın önünde şaşkın kalakaldım.

Geniş mermer basamakları sanki bu yerin tek sahibi ve efendisiymişim gibi çıkmıştım ki, kapıdaki tabelada adımı okudum:

Johann Hermann Obereit.

İçeri girince, erguvan rengi giysilere bürünmüş ve bin köle kadının bana hizmet ettiği şatafatlı bir ziyafet sofrasına kurulmuş olduğumu gördüm; bu kadınlarda, bazıları çok kısa bir an bile olsa, ruhumu ve bedenimi dolduran bütün o kadınları yeniden tamdım.

Onun -ikizimin- bütün hayatım boyunca burada zevk içinde yaşayıp keyif çattığını ve benim umut ederek, özlem duyarak, bekleyerek Ben'imin büyülü gücünü ruhumdan akıtıp ona hayat verdiğimi, onu zenginliğe boğduğumu kavrayınca tarifsiz bir nefrete kapıldım.

Bütün hayatımın her tür beklemekten ve yine beklemekten -dinmek bilmez bir tür kanamadan- ibaret olduğunu ve anı hissetmek için hana kalan zamanın saatlere bile vurulamadığını dehşet içinde fark eltim. O zamana dek hayatımın anlamı bellediğim şey bir sabun köpüğü gibi yok oldu gözlerimin önünde. Bakın, dünyada ne gerçekleştirirsek gerçekleştirelim, bunlar hep yeni bir bekleyişe, yeni bir umuda yol acar: bütün evren doğamamış bir şimdiki zamanın cesedinin saçtıgı pis kokuyla dolu. Bir doktorun

bir memurun bekleme odasında kapıldığımız o sinir bozucu zayıflığı hissetmeyen var mıdır? Bizim hayat dediğimiz şey, ölümün bekleme odasıdır. Birdenbire -o anda- zamanın ne olduğunu kavradım: Biz zamandan yapılma ürünleriz, maddeden oluşmuşa benzeyen ama akıp giden zamandan başka bir şey olmayan bedenleriz.

Ve her geçen gün mezara daha fazla yaklaşmamız, beklemek ve umut etmenin belirtileriyle birlikte Yeniden-Zamana-Dönüşmek'ten başka ne ki -tıpkı, sobanın üzerindeki buzun cızırdayarak yeniden suya dönüşmesi gibi!

Bunu kavradığım an, ikizimin bir titremeye tutulduğunu ve yüzünün korkuyla çarpıldığını gördüm. İşte o zaman ne yapmam gerektiğini anladım: Bizi vampir gibi emen o hayaletlere karşı sonuna dek savaşmak.

Ah, onlar, hayatımızın asalakları, insanlara neden görünmediklerini ve bakışlardan neden gizlendiklerini gayet iyi biliyorlar; şeytanın da en büyük alçaklığı sanki yokmuş gibi davranmasıdır.

Ve o günden sonra 'beklemek ve umul etmek' kavramlarını hayatımdan sonsuza dek sildim." Yaşlı adam sustuğunda, "Sanırım Bay Obereit, sizin gittiğiniz o korkunç yoldan gidecek olsaydım, daha birinci adımda yere yığılıp kalırdım," dedim, "hiç durmadan çabalayarak, beklemek ve umut etmek duygusunun uyuşturulabileceğini anlayabiliyorum, yine de..."

"Evet, ama yalnızca uyuşturulabilir! 'Beklenti' içimizde yaşamaya devam eder. Meseleyi kökünden halletmeniz gerek!" diye sözümü kesti Bay Obereit. "Dünya üzerinde bir otomat gibi olun! Yaşayan bir ölü gibi! Bekleyişle en ufak bir ilgisi olduğu takdirde, size göz kırpan bir meyveye asla uzanmayın, kılınızı bile kıpırdatmazsanız her şey kendiliğinden kucağınıza düşer. Başlangıçta ıssız çöllerde gezinmek gibi, hem de uzun bir süre boyunca, ama birdenbire etrafınızda bir aydınlık oluşur ve güzel çirkin her şeyi, yepyeni, beklenmedik bir parlaklıkta görürsünüz. O zaman sizin için 'önemli' ya da 'önemsiz' diye bir şey olmayacak, her olay hem 'önemli' hem de 'önemsiz' olacak, o zaman Siegfried gibi ejderha kanına bulanacak, yaralanmaz olacaksınız ve kendiniz hakkında şunu diyebileceksiniz: Kar beyazı yelkenler açıyorum ebedi hayatın sonsuz denizinde."

Johann Hermann Obereit'ın bana söylediği son sözlerdi bunlar; - onu bir daha hiç görmedim. Aradan yıllar geçli, öğretinin gereğini yapmak için elimden gelen çabayı sarf ettim ama beklemek ve umut etmek yüreğimden gitmek bilmiyor.

Zararlı otları söküp almak için fazla zayıfım; ve artık şaşırmıyorum mezarlıklardaki sayısız mezar taşında bunca ender rastlamama şu kitabeye:

V	I
V	O

Kardinal Napellus

Onun hakkında adının Hieronymus Radspieller olması dışında çok fazla şey bilmiyorduk; bir de uzun yıllardan beri o harap köşkte yaşadığını ve kır saçlı, asık suratlı bir Basktan -melankoli ve yalnızlıktan kuruyup gitmiş soylu bir ailenin hizmetçisi ve mirasçısı- kiraladığı katı, değerli, eski eşyayla oturulacak hale getirdiğini.

Dağınık püsküllü çürük porsuk ağaçlarının rüzgârın şiddetinden arada bir korkuyla inlemeleri ya da yeşilkara gölün gökyüzüne sabit bakışlar fırlatan bir göz gibi, göç eden beyaz bulutları yansıtması dışında, hayal tarafından terk edilmiş gibi duran, asla bir kuşun ötmediği vahşi ormandan geçip de bu odalara adım atmak keskin, fantastik bir karşıtlıktı.
Hieronymus Radspieller neredeyse bütün gününü sandalında geçiriyor ve ince uzun ipek iplerin ucundaki parlak metal bir yumurtayı -gölün derinliğini saplamaya yarayan bir iskandil-durgun suya daldırıyordu.

Oltayla balık tutmayı bitirip eve döndükten sonra, Radspieller'in konukseverlik göstererek bize açtığı kütüphanesinde akşamları bir kaç saatliğine buluştuğumuzda, bir coğrafya kuruluşunun hizmetinde çalışıyor herhalde, diye tahminlerde bulunuyorduk.

Yine bir gece Hieronymus Radspieller hakkında fikir yürütürken, "Dağ geçi tinden mektup taşıyan yaşlı ulak kadından bugün tesadüfen öğrendiğime göre, gençliğinde keşiş olduğu ve kan revan içinde kalıncaya dek her gece kendini kamçıladığı, sırtının ve kollarının yara izinden geçilmediği söyleniyormuş," diye söze karıştı Mr. Finch. "Bu arada, nerede kaldı? Saat on biri geçiyor olsa gerek."

"Dolunay var," dedi Giovanni Braccesco ve pörsümüş eliyle açık pencereden dışarıya, gölün üzerinde boylu boyunca uzanan pırıltılı ışık yoluna işaret elti; "iyice bakarsak, sandalını kolayca görebiliriz."

Bir süre sonra merdivende ayak sesleri duyduk; ama odaya giren kişi, keşif gezisinden geç dönen botanikçi Eshcuid'den başkası değildi.
Çelik mavisi renkle parlak çiçekli, adam boyu bir bitki tutuyordu elinde.

Bizi başıyla selamladıktan sonra cansız bir sesle, "Bu türün şimdiye dek bulunmuş en büyük örneği; zehirli 'kurtboğanın' bu yükseklikte yetiştiğini hiç sanmazdım," dedi ve bitkiyi yapraklarını kırmamaya büyük özen göstererek pencerenin önüne koydu.

"Onun durumu da bizimkinden farklı değil," diye düşündüm ve o anda Mr. Finch ile Giovanni Braccesco'nun da aynı fikre kapıldığını hissettim, "dünyada huzursuz yaşlı bir adam gibi dolanıyor, tıpkı mezarını arayan ama bulamayan biri gibi, yarın bozulacak çiçekler topluyor; niçin? neden? Buna kala yormuyor. Yaptığının anlamsız olduğunu biliyor, tıpkı bizim de uğraşılarımızın anlamsız olduğunu bildiğimiz gibi; fakat ister önemli görünsün ister önemsiz, hoşlanılan her şeyin anlamsız olduğuna dair acı bilgi onu ezmiş olmalı -nasıl hayal boyu bizi de ezdiyse. Gençliğimizden beri ölümcül hastalar gibiyiz, ölüm döşeğinde yalan ve parmaklarını huzursuzca yorganın üzerinde gezdirip neye tutunacaklarını bilemeyip sonunda şunu kavrayanlar gibiyiz: Ölüm odada duruyor, ellerimizi kavuşturmuşuz ya da yumruklarımızı sıkmışız, onun için ne fark eder?"

Bitkisini defalarca yokladıktan sonra ağır ağır masamıza oturan botanikçi, "Buradaki balık mevsimi geçince nereye gideceksiniz?" diye sordu.
Mr. Finch parmaklarını beyaz saçlarına daldırdı, bakışlarını elindeki olta iğnesinden ayırmadan yorgun bir tavırla omuz silkti.

Bir süre sonra Giovanni Braccesco, sanki soru kendisine yöneltilmiş gibi, dalgın dalgın "Bilmiyorum," dedi.

Kanımın uğultusunu duyabileceğim kadar sessiz, kurşun ağırlığında bir saat geçti.

Nihayet Radspieller'in solgun, sakalsız yüzü kapıda belirdi.

Şarap doldurduğu kadehini kaldırıp sağlığımıza içerken, yüzü her zamanki gibi sakin ve ihtiyar, elleri telaşsızdı ama onun gelişiyle birlikte odaya zapt

edilmiş bir heyecanla dolu alışılmadık bir hava dolmuş, çok geçmeden bizi de sarmıştı.
Daima yorgun ve ilgisiz olan ve frengiye yakalananlarda görüldüğü gibi, gözbebekleri asla büyüyüp küçülmemek ve görünürde ışığa tepki vermemek gibi garip bir özelliğe sahip gözleri -Mr. Finch'in iddia ettiği gibi, ortasında siyah bir nokta bulunan mat gri ipekten yelek düğmelerine benziyorlar- bugün ateşli parıltılarla odayı inceliyor, duvarları tarıyor, nerede duracaklarına karar veremiyorlardı.

Giovanni Braccesco durup dururken bir sohbet konusu açtı ve gölün bilinmeyen derinliklerinde ebedi bir gecede yaşayan ve asla gün ışığına çıkmayıp doğanın sunduğu her yeme burun kıvıran ve yalnızca, oltayla balık tutanların aklına gelebilecek en tuhaf nesneleri -ipin ucunda yalpalayan insan eli biçiminde parlak gümüş levhalar, kanatlarına sinsi kancaların gizlendiği, kırmızı camdan yarasalar- kapan, çok yaşlı, üzerleri yosun kaplı dev yayın balıklarını avlamakta kullandığımız garip yöntemleri anlatmaya başladı. Hieronymus Radspieller dinlemiyordu.

Aklının başka yerlerde olduğunu anladım.

Aniden patladı, tehlikeli bir sırrı sımsıkı kenetlenmiş dudaklarının ardında yıllarca saklayan ve sonra bir çığlık atıp bu sırdan bir anda kurtulan biri gibi: “Bugün nihayet - iskandilim dibe vurdu.”

Biz anlamadan bakakaldık.

Ses tonundaki garip titreşim beni o kadar etkilemişti ki, bir süre derinlik ölçümüyle ilgili açıklamalarının ancak yarısını kavrayabildim: Aşağıdaki uçurumlarda -binlerce kulaç derinliğinde- daireler çizen girdaplar varmış ve iyi bir tesadüf yardıma koşmadığı takdirde her iskandili sürüklüyor, savuruyor ve dibe ulaşmasını engelliyormuş. Sonra konuşmasından, bir roket gibi, şu zafer dolu cümle yükseldi: “Dünyada insan elinden çıkma bir cihazın ulaştığı en derin yer orası,” ve neden bilmiyorum, bu cümle dehşetengiz bir biçimde bilincime kazındı. Bu cümle ürkütücü bir çift anlamlılığa sahipti, sanki görünmez biri onun ardında durmuş da kapalı simgelerle onun ağzından konuşmuştu.

Bakışlarımı Radspieller'in yüzünden ayıramıyordum; bir anda nasıl da hayaletimsi, gerçekdışı bir havaya bürünmüştü! Gözlerimi bir an kapadığımda, yüzünün mavi alevler arasında parladığım gördüm; dilimin ucuna gelen "Aziz Elmo ateşi" sözcüklerini haykırmamak için dudaklarımı sımsıkı kenetledim.

Radspieller'in, benim boş zamanlarımda engin bilgisine şaşırarak okuduğum kitaplarından bazı pasajlar birer düş gibi canlandı zihnimde, dine, inanca ve umuda, İncil'deki vaatlere karşı yakıcı bir nefretle dolu pasajlardı bunlar.
Bu bir gerileme, diye kavradım kaygıyla, tutkusunda kavrulmuş bir gençliğin ateşli münzeviliğinden sonra özlem diyarından dünyaya fırlatıldı ruhu: İnsanı ışıktan gölgeye taşıyan kaderin sarkacı. Üstüme çöküp beni felce uğratan yarı uyku halinden güçlükle sıyrılarak kendimi Radspieller'in anlattıklarını dinlemeye zorladım; baştaki sözleri uzak, anlaşılmaz bir mırıltı gibi içimde yankılanıyordu hâlâ.

Elinde tuttuğu bakır iskandili evirip çeviriyor, iskandil ışığa tutulan bir mücevher gibi parlarken, o anlatmayı sürdürüyordu:

"Tutkulu birer oltacı olan sizler, 200 arşını geçmeyen misinadaki ani hareketten büyük bir balık yakaladığınızı, yeşil bir canavarın az sonra yüzeye çıkıp suyu kırbaçlayıp köpürteceğini hissetmenin çok heyecan verici olduğunu söylüyorsunuz. Bu heyecanın bin kat fazlasını tasavvur edin, elimdeki bu metal parçası nihayet dibe vurduğunda neler hissettiğimi anlarsınız belki o zaman. Sanki bir kapıyı tıklatmış gibiydim... Onlarca yıllık çalışma tamamlandı," diye ekledi endişeli bir sesle: "Ben -yarın ne yapacağını ben?!"

"Dünyamızın en derin noktasının tespit edilmesi bilim için hayli önemli," diye araya girdi botanikçi Eshcuid.

Radspieller, "Bilim - bilim için!" diye tekrarladı dalgın dalgın ve bize sırayla soran gözlerle baktı. Nihayet patladı: "Bilimden bana ne!"
Sonra ayağa fırladı.

Odada birkaç kez gidip geldi.

Ani, neredeyse haşin bir tavırla Eshcuid'e döndü: Bilim benim için olduğu kadar sizin için de önemsiz profesör. Şunun adını koysanıza artık:
Bilim bir şeyler yapmak, ne olduğu önemli değil, bir şeyler yapmak için bir bahane yalnızca. Hayat, korkunç, gaddar hayat ruhumuzu kuruttu, en derinimizdeki Ben'imizi çaldı; acımıza dayanamayıp sürekli haykırmamak, ne kaybettiğimizi unutmak için en çocuksu takıntıların peşine düşüyoruz... Sırf unutmak için. Kendimizi kandırmayalım lütfen!"

Sustuk.

"Ama bunların bir başka anlamı daha var," aniden vahşi bir huzursuzluğa kapılmıştı, "takıntılarımızın demek istiyorum. Bunu zamanla anladım: İnce, ruhsal bir sezgi, yaptığımız her şeyin sihirli bir çift anlam taşıdığını söylüyor bana. Sihirli olmayan bir şey yapmamız mümkün değil... Ömrümün yarısı boyunca neden iskandil attığımı çok iyi biliyorum. Sonunda, evet sonunda ince uzun bir ip aracılığıyla bütün girdapların içinden geçerek dibe ulaşmamın, tek hazzı çocuklarım susuzluktan öldürmek olan bu nefret edilesi güneşin ışınlarının ulaşamadığı bir diyarla bağlantı kurmamın ne anlama geldiğini de biliyorum. Bugün gerçekleşen şey, dışsal, önemsiz bir olay yalnızca, ama görebilen ve yorumlayan biri, lambanın önünde kimin durduğunu, duvara vuran biçimsiz gölgeden bile anlar," -bana öfkeli öfkeli sırıttı-, "bu dışsal olayın içsel olarak benim için ne anlama geldiğini size kısaca anlatmak istiyorum: Aradığımı buldum - inanç ve umudun ancak aydınlıkta yaşayabilen zehirli yılanlarına karşı bağışıklık kazandım, bugün irademi ortaya koyduğumda ve iskandille gölün dibine dokunduğumda, yüreğimin altüst oluşundan anladım bunu. Önemsiz bir dışsal olay içyüzünü gösterdi."

"Hayatla... o dönemde... yani siz din adamıyken demek istiyorum... başınıza çok kötü bir şey mi geldi?" diye sordu Mr. Finch ve kendi kendine konuşurmuş gibi yavaşça ekledi: "Ruhunuz ondan mı böyle yaralı?"

Radspieller cevap vermedi, karşısında beliren bir resme bakar gibiydi; sonra yine masadaki yerini aldı, hiç kıpırdamadan pencereden dışarıya ay ışığına baktı ve neredeyse soluk bile almadan, bir uyurgezer gibi anlatmaya başladı:

“Ben asla din adamı olmadım, ama henüz gencecikken, çok kuvvetli, karanlık bir güdü dünyevi şeylerden uzaklaştırdı beni. Kimi vakit doğanın çehresi gözümün önünde sırıtkan bir şeytan suratına dönüştü ve dağlar, doğa, su ve gök, hatta kendi bedenim gözüme insafsız zindan duvarları gibi göründü. Hiçbir çocuk güneşin önünden geçen bir bulutun gölgesinin çayıra düşmesinden etkilenmez herhalde, ama daha o zaman bile bir dehşet beni felce uğratıyor, sanki bir el gözümün önündeki bağı hızla çekip çıkarmış gibi, otlar arasında gizlenen ve birbirlerini sessiz bir nefretle parçalayan milyonlarca minik canlının ölümcül işkencelerle dolu gizli dünyasını görüyordum. Çok geçmeden dünyayı kanla dolu bir cinayet çukuru gibi görmem kalıtsal bir hastalıktı belki de -babam din yüzünden çıldırarak öldü.

Hayatım manevi susuzluğun bitmek bilmez işkencesine dönüştü yavaş yavaş. Artık ne uyuyabiliyor ne de düşünebiliyordum; dudaklarım gece gündüz hiç durmadan seğiriyor, kıpırdıyor ve duanın şu cümlesini bitkinlikten bilincimi yitirinceye dek mekanik bir biçimde yineliyordu: ‘Bizi kötülükten kurtar!’

Memleketimin vadilerinde, ‘Mavi Kardeşler’ denen ve sonlarının yaklaştığını hisseden üyelerinin kendilerini toprağa diri diri gömdürdükleri bir tarikat var. Manastırları bugün halen ayakta, giriş kapısının üstünde taştan bir arma asılı: Beş mavi çiçeğinin en üstle olanı bir keşiş kukuletasını andıran zehirli bir bitki: Aconitum napellus, ‘mavi kurtboğan’.

Bu tarikata sığındığımda genç bir adamdım, ayrıldığımda ise neredeyse bir ihtiyar.

Manastır duvarlarının ardındaki bahçede yazları bu mavi ölüm bitkisinden bir tarh dolusu yetişir ve keşişler bitkileri kırbaçladıkları vücutlarından akan kanla sularlar. Bu topluluğa üye olan herkesin böyle bir çiçek dikmesi ve tıpkı vaftiz törenindeki gibi çiçeğine bir Hıristiyan ismi vermesi gerekir. Benimkinin adı Hieronymus idi ve benim kanımı içti, oysa ben ‘Görünmez Bahçıvan’ın hayatımın kökünü bir damla suyla sulaması için yıllarca boş yere yalvarıp mucizenin gerçekleşmesini beklerken sararıp soluyordum susuzluktan.

Bu garip kanla vaftiz töreninin simgesel anlamı, insanın ruhunu cennet bahçesine sihir yoluyla dikmesi ve arzularının kanıyla gübrelemesi. Söylenceye göre, dünyadan el etek çekmiş bu tarikatın kurucusu olan efsanevi Kardinal Napellus'un mezarından bir dolunay gecesinde adam boyu bir 'mavi kurtboğan' fışkırmış -her tarafı çiçekle kaplıymış- ve mezar açıldığında, içinde ceset olmadığı görülmüş. Azizin bitkiye dönüştüğü ve bütün kurtboğanların dünyada ilk o zaman çıkan bu bitkiden geldiği söylenir.

Sonbaharda çiçekler solunca, küçük insan yüreklerine benzeyen zehirli tohumlarını toplardık ve Mavi Kardeşler'in gizli kitabında, ona sahip olanın dağları yerinden oynatabileceği yazan ve inancın 'hardal'ı olarak görülen bu tohumlardan yerdik. Bitkinin korkunç zehiri yüreği nasıl değiştiriyor, insanı nasıl hayat ile ölüm arasında tutuyorsa, inancın özü de kanımızı dönüştürmeliydi -içimizi kemiren ölümcül işkence ile bizi kendimizden geçiren esriklik arasında gidip geldiğimiz saatlerde sihirli bir güç oluşturmalıydı.

Ama ben zihnimin iskandilini bu acayip mesellerin daha derinlerine salıp bir adım daha attım ve şu soruyla yüz yüze geldim: Mavi çiçeğin zehiriyle nihayet gebe kaldığında benim kanıma ne olacak? İşle o zaman etrafımdaki şeyler canlandı, yoldaki taşlar bile bana binlerce ağızdan haykırdı: Her ilkbaharda tekrar tekrar kanın akıtılacak ki, senin adını taşıyan yeni bir zehir bitkisi daha fışkırsın.

İşte o anda, beslediğim vampirin maskesini düşürdüm, ve içim sonsuz bir nefretle doldu. Bahçeye çıktım ve Hieronymus adını benden çalan, hayatımla beslenen bitkiyi tek bir lifi kalmayana dek ayağımın altında çiğnedim.

O andan itibaren yolum mucizevi olaylarla kaplandı sanki. Daha o gece bir sanrı gördüm: Kardinal Napellus elinde -parmaklarının duruşu yanan bir mum tutan bir insanınki gibiydi- beş çiçekli mavi bitkiyi tutuyordu. Yüzünün hatları bir cesedinkini andırıyordu, ama gözlerinden yok edilemez bir hayat fışkırıyordu.

Yüzü benimkine o kadar benziyordu ki, kendimi gördüğümü sandım ve farkında olmadan dehşetle yüzümü yokladım, tıpkı bir patlamada kolunu kaybeden birinin öteki eliyle yarasını yoklaması gibi. Sonra gizlice manastırın yemekhanesine girdim ve yok etmeye niyetli olduğum kutsal emanetlerin korunduğu dolabı vahşi bir nefretle kırdım. Dolapta şu köşede gördüğünüz yerküreyi buldum sadece."

Radspieller ayağa kalktı, yerküreyi yerinden alıp masanın üzerine koydu ve anlatmaya devam etti: "Manastırdan kaçarken, tarikatın kurucusundan geriye kalan tek nesneyi yok etmek amacıyla yerküreyi de yanıma aldım.

Sonra düşündüm ki, eğer kutsal emaneti satar da parayı bir fahişeye verirsem, onu daha çok aşağılamış olacaktım. Nitekim ilk fırsatta bunu yaptım. Aradan uzun yıllar geçti ama insanlığı hasta eden o bitkinin görünmez köklerinin izini sürmediğim ve onu ruhumdan söküp atmaya çalışmadığım tek bir dakika bile geçmedi. Biraz önce de söylediğim gibi, gerçeği apaçık gördüğüm andan itibaren art arda 'mucizelerle' karşılaştım ama ben kararlılığımı korudum: Hiçbir yanılsama beni o bataklığa çekemedi bir daha.

Antika koleksiyonu yapmaya başladığımda -bu odada gördüğünüz her şey o dönemden kalmadır- bana gnostik kökenli karanlık ritleri ve Camisardlar çağını anımsatan çok şeye rastladım, parmağımdaki şu yakut yüzük bile -ne garip, mavi keşişlerin kurtboğan armasıdır bu- bir seyyar satıcının mallarını karıştırırken tesadüfen elime geçti: Bir an bile sarsılmadım. Ve günün birinde bir dostum burada gördüğünüz yerküreyi -Kardinal Napellus'un mirası olup benim manastırdan çaldığım ve sattığım kutsal emaneti- bana armağan olarak yolladığında, onu hemen tammış ve budalaca bir kaderin bu çocuksu tehditi karşısında bir kahkaha patlatmıştım.

Hayır, buralara, karlı dağlar diyarının berrak, hafif havasına inancın ve umudun zehiri nüfuz edemez, mavi kurtboğan bu yüksekliklerde yetişemez.

Şu deyiş benimle birlikte yepyeni bir anlamda gerçek oldu: Derinlere inmek isteyenin dağlara çıkması gerekir.

Bu yüzden bir daha asla aşağılara inmem. Artık iyileştim; tüm melek dünyalarının mucizeleri kucağıma bile düşseydi, onları değersiz ıvır zıvır gibi fırlatıp atardım. Varsın mavi kurtboğan kalbi hasta olanların ve vadilerdeki zayıfların zehirli ilacı olmaya devam etsin - ben burada yukarıda yaşamak ve doğanın, hiçbir hayaletin değiştiremeyeceği katı pırlanta yasalarının huzurunda ölmek istiyorum. İskandil atmaya devam edeceğim, amaçsız, özlemsiz, oyun oynamakla yetinen ve hayatın daha derin bir amacı olduğu yalanıyla bozulmamış bir çocuk gibi mutlu -hiç durmadan iskandil atacağım- ve dibe ne kadar değdirsem de, her defasında sevinçle haykıracağım: Dokunduğum hep dünya ve yine dünya, yalnızca dünya, güneşin iki yüzlü ışığını soğukkanlılıkla uzaya fırlatan gururlu dünyanın ta kendisi, hem içine hem dışına sadık dünya, tıpkı büyük efendi Kardinal Napellus'un son acınası mirası olan yerkürenin hem içinin hem de dışının aptal bir odun parçasından ibaret olduğu ve öyle de kalacağı gibi. Ve her defasında gölün ağzı bir kez daha müjdeleyecek bana: Elbette, dünyanın kabuğunda, güneşten üreyen korkunç zehirler yetişiyor ama dünyanın içi, uçurum ve çukurları bunlardan bağımsızdır ve derinlikleri saftır."
Radspieller'in yüzü heyecandan kızardı; coşkulu konuşması bir an kesintiye uğrayınca büyük nefreti açığa çıktı. "Bir dilekte bulunacak olsam," -yumruklarını sıktı- "iskandilimle dünyanın merkezine ulaşmak ve şu sözleri haykırmak isterdim: Bak buraya, bak şuraya: Dünya, yalnızca dünya!"

Aniden susunca başımızı kaldırıp şaşkın şaşkın baktık.

Radspieller pencerenin önüne gitti.

Botanikçi Eshcuid merceğini çıkarıp yerkürenin üzerine eğildi ve Radspieller'in son sözleriyle kapıldığımız utancı yok etmek niyetiyle, "Bu kutsal emanet bizim yüzyılımızda yapılmış bir taklit olmalı," diyerek Amerika'yı gösterdi, "yerkürede beş kıtanın beşi de var."

Bu cümle kulağa ne kadar gerçekçi ve sıradan gelse de, belirli bir neden olmaksızın an an büyüyerek bizi saran ve tehditkâr bir korkuya dönüşen bunaltıcı havayı dağıtamadı.

Birdenbire, yabani akdiken ya da yaban defnesi kokusuna benzeyen tatlı, bayıltıcı bir koku doldurdu odayı.

“Bahçeden esiyor,” diyerek bu kâbusa umarsızca son vermeye hazırlanıyordum ki, Eshcuid benden önce davrandı. Yerküreye bir iğne sokmuş, bizim gölümüzün, bunca minik bir noktanın bile haritada yer almasının ne kadar garip olduğuna dair bir şeyler mırıldanıyordu ki, pencerenin yanında duran Radspieller’in sesi yeniden yükselerek tiz bir alayla araya girdi:

“Büyük efendi Kardinal Napellus’un sureti neden beni eskisi gibi gece gündüz izlemiyor artık? Codex Nazaraeus’ta -gnostik mavi keşişlerin kitabı, İsa’dan önce 200 civarında yazıldı- manastıra giren keşişlere şöyle bir kehanette bulunulmuyor mu? ‘Her kim ki mistik bitkiyi kanıyla sonuna dek sular, bitki o kişiyi ebedi hayatın kapısına götürür; ama her kim ki bitkiyi söküp atar, o caniye ölüm olarak görünür ve caninin ruhu, bahar yeniden gelene dek karanlıklarda dolanır!’ Hani ne oldu bu sözlere? Öldüler mi yoksa? Ben diyorum ki: Binlerce yılın kehaneti bana çarpıp darmadağın oldu. Neden gelmiyor acaba, gelse de suratına tükürsem Kardinal Nap...” Boğuk bir hırıltı Radspieller’in son hecesini yuttu, botanikçinin gece geldiğinde pencerenin önüne koyduğu mavi bitkiyi fark ettiğini ve ona dik dik baktığını gördüm. Yerimden fırlamak istedim. Yanına koşmak.

Giovanni Braccesco’nun çığlığı beni yerime mıhladı:

Eshcuid’in iğnesi, tıpkı olgun bir meyvenin kabuğunu çatlatması gibi, yerkürenin sararmış parşömen kabuğunu sıyırmış, parlak camdan büyük bir küre çırılçıplak ortaya çıkmıştı.

Ve içinde -anlaşılmaz bir biçimde camın içine yerleştirilmiş olağanüstü bir sanat eseri- cübbesi ve şapkasıyla dimdik ayakta duran bir kardinal sureti vardı ve elinde, parmaklarının duruşu yanan bir mum tutan bir insanınki gibiydi, beş yapraklı çiçekleri çelik mavi renkli bir bitki tutuyordu.

Dehşetten felç olmuş gibiydim, başımı Radspieller’den yana güçlükle çevirebildim.

Bembeyaz dudaklarla, ölü gibi bir yüzle duvarın önünde duruyordu -cam küredeki küçük heykel gibi dimdik, hareketsiz- o da elinde zehirli çiçeği

tutuyor ve masanın üzerindeki kardinalden gözlerini ayıramıyordu.

Henüz hayatta olduğu, yalnızca gözlerinin parlaklığından anlaşılıyordu; bizler ise, ruhunun bir daha hiç dönmemecesine çılgınlığın karanlığına gömüldüğünü anladık.

Ertesi sabah Eshcuid, Mr. Finch, Giovanni Braccesco ve ben vedalaştık; tek söz etmeden, neredeyse selam bile vermeden: Gecenin son korkulu saatleri her birimize o kadar çok şey anlatmıştı ki, dilimizin bağlanmaması mümkün değildi. Dünyada daha uzun süre amaçsızca, tek başına dolandım durdum ama onlara bir daha hiç rastlamadım.

Uzun yıllar sonra o tarafa bir kez yolum düştü: Köşkten geriye yalnızca bahçe duvarları kalmıştı ama harap taş yığınlarının arasında, yakıcı güneşin altında göz alabildiğince uzanan çelik mavisi bir tarhtan adanı boyu bitkiler fışkırmıştı: Aconitum napellus.

Dört Ay Kardeşi
Bir Belge

Kim olduğumu hemen söyleyeyim. Yirmi beş yaşından altmış yaşına dek Kont du Chazal'ın uşağıydım. Ondan önce de Apanua manastırında bahçıvan yardımcısı olarak çiçek yetiştiriyordum; tekdüze, sıkıcı gençlik yıllarımı tükettiğim bu manastırda başrahibin lütfu sayesinde okuma yazma öğrenme mutluluğunu tattım.

Kimsesiz olduğum için, vaftiz babam, manastırın yaşlı bahçıvanı, cemaate kabul törenim sırasında beni evlat edindi; o zamandan beri yasal olarak Meyrink adını taşıyorum.

Kendimi bildim bileli, düşlem denen şeyin serpilip gelişmesine engel olan demirden bir çemberin beynimi sıkıştırdığı duygusuna kapılmışımdır. Neredeyse bende bir içsel duyunun eksik olduğunu söyleyesim geliyor, buna karşılık gözlerim ve kulaklarım bir vahşininki kadar keskin. Gözlerimi kapadığımda, servi ağaçlarının ufalanan manastır duvarlarının önündeki kaskatı kara silüetlerini, revaklı yolların zeminindeki yıpranmış tuğlaları, onları tek tek sayabileceğim kadar belirgin, yüreğimi sıkıştıran bir açıklıkla görebiliyorum hâlâ; yine de tümü soğuk ve dilsiz - bir şey söylemiyorlar bana, oysa şeylerin insanlarla konuşması gerektiğini ne çok okudum.

Durumumu dobra dobra anlatmam açıklıktan kaynaklanıyor, ne de olsa insanların bana inanmasını istiyorum; bu yazdıklarımın ve bir dizi anahtarsız bilmece gibi hayatıma eşlik eden tüm bu şeyler hakkında beni - eğer mümkünse ve isterlerse- aydınlatabilecek, benden daha bilgili kişilerin eline geçmesini umuyorum.

Fakat verdiğim bu mantıklı karara karşın risalem, ikinci efendim müteveffa Üstat Peter Wirtzigh’in (büyük savaşın çıktığı 1914 yılında, Inn’deki

Wernstein’da öldü ve orada defnedildi) iki dostunun, yani muhterem doktorlar Chrysophron Zagräus ve “kızıl Tanjur” denen Sacrobosco Haselmayer’in eline geçerse, beyler kendilerinin belki bir ömür boyunca gizledikleri bir şeyi ifşa etmeye karar vermemin nedeninin basitçe gevezelik ya da işgüzarlık olamayacağım, kaldı ki benim gibi yetmişlik bir ihtiyarın bu tür soytarılıklarla uğraşmayacağını, beni buna sevk eden nedenlerin daha çok manevi olduğunu ve yüreğimi saran korkunun, yani bedenin ölümden sonra bir makineye dönüşeceği korkusunun (beyler neyi kastettiğimi anlayacaklardır) yabana atılamayacağını göz önünde bulundursunlar lütfen.

Gelelim hikâyeme:

Hizmetine girdiğimde, Kont du Cahazal'ın bana söylediği ilk söz şu sorudan ibaretti:

“Hayatında rol oynayan bir kadın oldu mu hiç?” Gönül rahatlığıyla “hayır” cevabını verdiğimde, memnun olmuşa benziyordu. Neden bilmiyorum, bugün bu sözcükler ateş gibi yakıyor beni. Otuz beş yıl sonra uşak olarak hizmetine girdiğimde ikinci velinimetim Üstat Peter Wirtzigh de hecesi hecesine aynı soruyu sordu:

“Hayatında rol oynayan bir kadın oldu mu hiç?”

O zaman da rahatlıkla “hayır” demiş -bugün de aynı cevabı verebilirim-, ama bir an için kendimi insan gibi değil, cansız bir makine gibi hissettiğimi dehşetle fark etmiştim.

Şimdi bunu ne zaman düşünsem, korkunç bir kuşkuya kapılıyorum; o anlarda ne düşündüğümü sözcüklerle ifade edemiyorum, fakat - etraflarında köklerinden gizlice beslenen zehirli sarmaşıklar yetiştiği için asla tam gelişemeyen, umarsızca sararıp solan ve balmumunu andıran (sanki güneş ışınları asla onlara ulaşmıyormuş gibi) bitkiler de yok mu?

Kont du Chazal, yaşlı kâhya kadın Petronella ve benden başka kimsenin yaşamadığı, tuhaf eski cihazlar, mekanizmalar, dürbünlerle tıka basa dolu ıssız şatoda, ilk aylar kendimi hayli huzursuz hissettim, kaldı ki kont hazretlerinin de türlü türlü gariplikleri vardı. Örneğin, giyinmesine yardımcı

olmama izin veriyor ama soyunmasına yardım etmemi istemiyordu ve ne zaman bu hizmet için emrine amade olduğumu söylesem, yatmadan önce biraz kitap okuyacağını bahane ediyordu. Oysa gerçekle -tahminlerime göre- geceleri etrafla dolanıyordu, çünkü gün boyu evden dışarı adını atmamış olsa bile, ertesi sabah çizmeleri çamura ve bataklık toprağına bulanmış oluyordu. Dış görünüşü de fazla iç açıcı değildi: Ufak tefek çelimsiz gövdesi kafasına uymuyordu ve düzgün vücuduna rağmen, neden bilmiyorum, kont bende kambur olduğu izlenimini uyandırdı uzun süre. Keskin profilinin, çıkık küçük çenesi, öne doğru kıvrılan sivri gri sakalıyla tuhaf bir biçimde hilale benzer bir havası vardı. Ayrıca, bilmez tükenmez bir yaşam enerjisine sahip olsa gerekli, çünkü ona hizmet ettiğim o uzun yıllar boyunca pek yaşlanmadı, olsa olsa, yüzündeki o hilal giderek keskinleşip inceldi sanki.

Köyde onun hakkında olabilecek en acayip söylentiler dolaşırdı: Güya yağmur yağdığında ıslanmazmış ve buna benzer şeyler; geceleri herkes uykudayken köydeki evlerin önünden geçtiğinde odalardaki saatler mutlaka dururmuş, vs.

Ben bu tür dedikodulara hiç kulak asmadım, çünkü şatodaki bıçak, makas, tırmık gibi melal nesnelerin de zaman zaman bir kaç günlüğüne mıknatıslanıp çelik yay, çivi ve benzeri şeylerin bunlara yapışmasının mucizeden ziyade doğal bir olay olduğunu düşünüyorum; en azından, ben bir keresinde bunun nedenini sorunca kont beni bu konuda aydınlattı. Bu yerin volkanik topraklar üzerine kurulduğunu, ayrıca bu tür olayların dolunayla da ilgili olduğunu söyledi.

Esasen kont hazretleri, aşağıdaki hadiselerden çıkardığıma göre, Ay’a olağanüstü bir saygı duyuyordu:

Önce şunu belirtmeliyim ki, şatoya her yaz tam 21 Temmuz’da, daima yirmi dört saatliğine, son derece garip bir konuk geliyordu: Bu kişi, daha sonra da sözünü edeceğim Doktor Haselmayer idi.

Kont hazretleri ondan hep “kızıl Tanjur” diye söz ediyordu, nedenini hiç kavrayamadım, çünkü doktor bey ne kızıl saçlıydı ne de başında saç vardı, kaşları ve kirpikleri de yoktu. Daha o zaman bile, çok yaşlı olduğu

izlenimine kapılmıştım; bunun nedeni, onca yıl hiç değişmeyen eski havalı, garip kılığıydı belki de: Yosun yeşili mat bir kumaştan yapılmış olan ve tepesine doğru, neredeyse sipsivri olana dek daralan bir silindir şapka, Hollanda tarzında kadife bir ceket, tokalı ayakkabılar, ürkütücü derecede kısa ve ince bacaklarım saran siyah ipekten bir kısa pantolon; dediğim gibi, bu kadar - bu kadar “ölü” görünmesinin nedeni buydu belki de, çünkü ince, tatlı çocuk sesi ve harikulade kavisli genç kız dudakları yaşıyla çelişiyordu.

Öte yandan, dünya yüzünde onunkiler kadar donuk gözler yoktu herhalde.

Saygısızlık etmek istemiyorum ama şunu da eklemeliyim ki, onda hidrosefali vardı, üstüne üstlük kafası ürkütücü derecede yumuşak gibiydi - soyulmuş bir yumurta gibi yumuşak-, yalnızca yusyuvarlak, solgun yüzü değil, kafatası da düşündürüyordu bunu. Şapkasını ne zaman laksa, derhal Şapka kenarının etrafında kanı çekilmiş bir tür hortum oluşuyordu ve şapkayı çıkardığında kafasının ilk haline dönmesi bir hayli zaman alıyordu. Doktor Haselmayer’in geldiği andan ayrılışına dek, o ve kont hazretleri hiç durmadan, bir lokma yemeden, içmeden, uyumadan, Ay hakkında konuşuyorlardı, hem de benim anlayamadığım gizemli bir coşkuyla.

Bu Ay merakları o kadar ileri gidiyordu ki, eğer 21 Temmuz dolunaya rastlıyorsa, geceleyin şatonun küçük bataklık gölüne gidiyorlar, gümüş gök diskinin sudaki yansımasını saatlerce seyrediyorlardı.

Bir keresinde tesadüfen yanlarından geçtiğimde, beyefendilerin suya beyaz topaklar -muhtemelen ekmek parçaları- attıklarım görmüştüm; beni fark eden Doktor Haselmayer telaşla, “Biz sadece Ay’a yem veriyoruz, şey, özür dilerim, demek istiyorum ki, ku - kuğuya,” demişti. Fakat görünürde ne kuğu vardı ne de balık.

Bu hadise ile aynı gece kulak misafiri olduğum konuşma arasında gizemli bir bağ olduğunu düşündüğüm için, duyduklarımı sözcüğü sözcüğüne belleğime kazıdım ve ayrıntılarıyla kağıda döktüm:

Odamda yatıyordum, henüz uyumamıştım; birdenbire, genellikle kimsenin adım atmadığı bitişikteki kütüphanede kont hazretlerinin bir hatip gibi konuştuğunu duydum:

“Biraz önce suda gördüğümüz şeyden sonra, çok sevgili ve değerli doktorcuğum, meselemizin son durumunun mükemmel olmadığını ve eski Gülhaçlı ibaresi ‘post centum viginti annos patebo',
yani ‘yüz yirmi yıl sonra görüneceğim’ cümlesinin lam istediğimiz gibi yorumlanamayacağını söylersem, çok yanılmış olurum. Güzel bir yüzyıl dönümü eğlencesi diye işte buna derim ben! Mekaniğin, kısa süre önce sona eren 19. yüzyılın son çeyreğinde bile üstünlüğü hızla ele geçirdiğini gönül rahatlığıyla saptayabiliriz, ama eğer böyle devam ederse, umarız öyle olur, 20. yüzyılda insanlık giderek çoğalan makineleri temizlemekten, cilalamaktan, bakımını yapmaktan ve bozulunca tamir etmekten gün ışığını görmeye vakit bulamayacak.

Makinenin bir zamanlar Altın Buzağı denen puta layık bir ikiz olduğunu daha şimdiden rahatlıkla söyleyebiliriz, çünkü çocuğuna öldürünceye dek işkence eden biri en fazla on dört günlüğüne tutuklanır, ama yol yapımında kullanılan eski bir silindire zarar veren, üç yıllığına deliğe tıkılır.” “O tür motorları üretmek çok daha pahalıya patlıyor ama,” diye itiraz etti Doktor Haselmayer. Kont du Chazal, “Genellikle, evet,” diye hak verdi kibarca. “Ama tek neden bu değil elbette. Bence burada önemli olan, aslında insanın da günün birinde hassas bir mekanizmaya dönüşecek yarı yarıya tamamlanmış bir şey olmasıdır; nitekim kesinlikle önemsiz sayılamayacak bazı sezgilerin -örneğin, ırkını mükemmelleştirmek amacıyla doğru kadınla evlenmek- onda iyice otomatikleşmiş olması bunu açıkça kanıtlar. Makinede gerçek evladım ve varisini bulmasına ve kendi öz evladım ise cinlerin getirdiği bir piç gibi görmesine şaşmamak gerek.

Kadınlar çocuk yerine bisiklet ya da tabanca doğursalardı, birdenbire herkesin evlenmeye ne kadar merak sardığını görürdünüz. Evet, daha da az gelişmiş oldukları altın çağlarda insanlar yalnızca ‘düşünebildikleri’ şeye inanıyorlardı, daha sonra yalnızca tıkınabildikleri şeye inandıkları dönem başladı - ama artık mükemmelliğin doruğuna çıkmış bulunuyorlar, yani ancak satabildikleri şeylerin gerçek olduğunu düşünüyorlar. Dördüncü emirde ‘Anana babana saygıda kusur etmeyeceksin’ dendiği için, dünyaya getirdikleri makineleri en kaliteli makine yağıyla yağlayarak kendilerinin margarinle yetinmesini doğal karşılıyor, makinelerin bu zahmetlerinin

karşılığını kat kat ödeyerek her tür mutluluğu sunacağını düşünüyorlar; ama şunu tamamen unutuyorlar: Makineler de hayırsız evlat çıkabilir.

Körü körüne inandıkları için, makinelerin onları etki altına alamayacak ölü nesneler olduğu, bıktıklarında onları kaldırıp atabilecekleri düşüncesiyle avunuyorlar; ne saçmalık!

Bir topu gözlemlediniz mi hiç, kıymetli dostum? O da 'ölü' mü yani? Size bir şey söyleyeyim mi? Bir generale bile bu kadar şefkat gösterilmiyor! Bir general nezle olsa kimsenin kılı kıpırdamaz, ama topların üzerine meşin örtü örtülür üşümesinler diye -ya da 'paslanmasınlar' diye, ki aynı kapıya çıkar- ve ağızlarına şapka takılır içlerine yağmur yağmasın diye.

Şöyle bir itirazda bulunulabilir elbette: Top, ancak barutla doldurulduğunda ve ateş emri verildiğinde böğürür, fakat bir tenor da başlama işareti verildiğinde, hatla o zaman bile ancak notalarla yeterince doldurulmuşsa böğürmez mi? Size ne diyorum: Bütün evrende gerçekten ölü olan tek bir şey yok."

Doktor Haselmayer tatlı bir sesle çekingen çekingen sordu: "Ama bizim aziz yurdumuz Ay ölü bir gezegen değil mi, Ay ölü değil mi?"

"Ay ölü değil," diye aydınlattı kont hazretleri onu, "o ölümün yüzü yalnızca. O -nasıl söylesem- şu lanetlenmiş, gösterişçi güneşin hayat veren ışınlarını tıpkı bir büyülü fener gibi tersine çeviren, yaşayanların beyinlerindeki türlü sihirli imgeyi sihirbaz çabukluğuyla görünüşteki gerçekliğe taşıyan ve ölümün ve çürümenin zehirli iksirini envai çeşit biçim ve ifadelerle yeşertip yaşatan bir mercek. Yine de insanların gök cisimleri arasında en çok Ay'ı sevmeleri had safhada acayip değil mi sizce de? Değil mi ki, onların kâhin oldukları rivayet edilen şairleri bile hayranlık dolu iç geçirmeler ve baygın bakışlarla Ay'a övgüler düzüyor, ama hiçbiri milyonlarca yıldan beri her ay kansız kozmik bir cesetin dünyanın etrafında döndüğü düşüncesi karşısında dehşetten donakalmıyor! Köpekler bile -özellikle de siyah olanları- daha akıllı gerçekten, onlar kuyruklarını kısıp Ay'a karşı uluyorlar."

“Saygıdeğer kontum, bana kısa bir süre önce makinelerin doğrudan Ay’ın yaratıkları olduğunu yazmamış mıydınız? Bütün bunları nasıl yorumlamam gerekiyor?” diye sordu Doktor Haselmayer.

“O zaman beni yanlış anlamışsınız,” diye sözünü kesti kont hazretleri. “Ay zehirli soluğuyla insanların yalnızca beynini gebe bıraktı, bunun görünürdeki dölleri ise makineler.

Güneş ölümlülerin içine mutluluktan yana zengin olma arzusunu soktu, sonunda da şu laneti: Büyük zahmetlerle geçici eserler yaratmak ve yok etmek; ama Ay -dünyevi biçimlerin gizli kaynağı- bunu aldatıcı bir parlaklıkla bulandırdı, böylece yanlış imgelemlerde yollarını kaybettiler ve içlerinde görmeleri gerekeni dışarıya -elle tutulabilir olana- taşıdılar.

Sonuçta bariz titan bedenleri oldu makineler, yozlaşmış kahramanların beyninden doğan.

Ve nitekim bir şeyi ‘kavramak’ ve ‘yaratmak’, ruhun insanın ‘gördüğü’ ve ‘yarattığı’ şeyin biçimini almasından ve onunla tekvücut olmasından başka bir anlama gelmediği için, insanlar umarsızca sürüklenip gidiyorlar kendilerini yavaş yavaş makinelere dönüştürme yolunda, ta ki gün gelip de, hiç durmadan gümbürdeyerek, inleyerek çalışan çırılçıplak bir mekanizmaya dönüşene dek - ezelden beri icat etmek isledikleri şeye: Mutsuz bir devridaim makinesine.

Fakat o zaman biz Ay Kardeşleri, ‘yaşıyorum’ değil, ‘varım’ diyen ve ‘evren çökse de, kalıyorum’u bilen ‘ebedi olmak’ın, o değişmez bilincin varisleri olacağız.

Eğer biçimler yalnızca birer düş olmasaydı, bedenimizi ne zaman istesek bir başkasıyla değiştirmemiz, insanlar arasında insan kılığında dolaşmamız, karaltılar arasında gölge, düşünceler arasında fikir gibi görünmeyi becermemiz ve bütün bunları, düşümüzde başka bir oyuncak seçer gibi biçimlerimizden vazgeçebilme gizemi sayesinde yapabilmemiz başka nasıl mümkün olabilirdi ki? Tıpkı uyku ile uyanıklık arasındayken düş gördüğünün aniden bilincine varıp zaman kavramı yanılsamasını yeni bir şimdiki zamana kaydıran ve böylece düşünün gidişatını istediği gibi

yönlendiren, adeta yeni bir bedenin içine sıçrayan biri gibi, madem ki beden her şeye nüfuz eden eterin yoğunluk yanılsamasıyla dolu bir kramp halinden başka bir şey değil.”

Doktor Haselmayer tatlı genç kız sesiyle, “Mükemmel ifade ettiniz,” diye sevinçle haykırdı, “ama dünyalıların da bu başkalaşım mutluluğundan payını almasını neden istemiyoruz? Bu o kadar kötü bir şey mi?”

Kont hazretleri doktorun sözünü keserek, “Kötü mü? Tahmin edilemeyecek kadar korkunç!” diye cırladı. “Bir düşünsenize: İnsan evrende ‘kültür’ zırvalama gücüne sahip!

Sizce, sayın bayım, on dört gün sonra Ay neye benzerdi acaba? Tüm kraterleri bisiklet pistleriyle dolar, etrafını da lağım kuyuları sarardı. Ondan önce dramatik ‘sanat’ bulaştırılıp da her tür bireyin toprağı sonsuza dek zehirlenmemişse tabii.

Ya da borsa saatinde gezegenler arasında telefon bağlantısı kurulmasını ve samanyolundaki ikiz yıldızların evlenme cüzdanı göstermek zorunda kalmasını mı istiyorsunuz yoksa?

Hayır, hayır, dostum, evren bir süre daha eski düzeniyle idare eder.

Fakat daha iç açıcı bir konuya geçelim, sevgili doktor, bu arada, hafiflemenizin, demek istedim ki, yola çıkmanızın zamanı geldi de geçiyor bile - Ağustos 1914’te Üstat Wirtzigh’de görüşmek üzere; o tarih sonun başlangıcı, ve insanlığın bu büyük felaketini layığıyla kutlamak isteriz, öyle değil mi?”

Kont hazretleri daha cümlesini bitirmemişti ki, Doktor Haselmayer’e eşyasını toplamaya yardım etmek ve arabaya dek eşlik etmek üzere apar topar uşak üniformamı giydim.

Bir an sonra koridordaydım.

Bir de ne göreyim: Kont hazretleri kütüphaneden tek başına çıkıyordu, kolunda ise Doktor Haselmayer’in Hollanda tarzında ceketini, tokalı

ayakkabılarım, ipek kısa pantolonunu ve yeşil silindir şapkasını taşıyordu; doktorun kendisi ise iz bırakmadan ortadan kaybolmuştu; kont hazretleri bana bakmaya tenezzül bile etmeden yatak odasına doğru ilerledi ve arkasından kapıyı kilitledi. İyi eğitimli bir uşak olarak efendimin yapmayı uygun gördüğü şeylere şaşırmamayı görev bilsem de, kafamı hayretle sallamadan edemedim ve ancak uzun bir süre sonra uykuya dalabildim.

Şimdi birçok yılı atlamam gerekiyor.

Tekdüze geçip giden yılları, insanın bir zamanlar kör bir ateşle ve yarım, kuruyan bir bellekle okuyup pek kavrayamadığı, üst üste karmaşık olayların geçtiği eski bir kitabın sararmış, tozlu sayfaları gibi hatırlıyorum.

Şunu çok iyi biliyorum ama: 1914 yılının ilkbaharında kont hazretleri bana aniden, “Pek yakında seyahate çıkacağım. Şeye - Mauritius’a (bu sırada bana sinsi sinsi baktı); Wernstein am Inn’deki dostum Üstat Peter Wirtzigh’in hizmetine girmeni istiyorum. Beni anladın mı Gustav? İtiraz kabul etmem,” dedi.

Sessizce eğildim.

Güzel bir sabah, kont hazretleri herhangi bir hazırlık yapmadan şatodan ayrıldı; bunu, kontun yüzünü bir daha görmememden ve uyumakta kullandığı baldakinli yatakta yabancı bir insanın yatmasından anladım.

Daha sonra Wernstein’da bana verilen bilgiye göre, bu kişi Üstat Peter Wirtzigh idi.

Üstatın köpükler saçarak gürül gürül akan Inn’e tepeden bakan malikanesine gelir gelmez, yanımızda getirdiğimiz kutu ve bavulların içindekileri dolaplara ve sandıklara kaldırmaya giriştim. Bağdaş kurmuş şeffaf bir Japon idolü biçiminde olan (başı buzlu camdan bir küreydi) ve içindeki mekanizmanın hareket ettirdiği bir yılanın ağzından fitili yükselen hayli garip eski bir lambayı büyük gotik bir dolaba kaldırmak için dolabın kapağını açtığımda Doktor Haselmayer’in dolabın içinde sallanan cesediyle karşılaşınca dehşetten donakaldım.

Bereket versin, doktorun giysileri ve silindir şapkası yüzünden kendisiyle karşılaştığımı sandığımı anlayıverdim de, korkudan lambayı düşürmedim. Yine de bu olay beni derinden etkiledi ve sonraki aylarda heyecanlanmayı gerektirecek bir şey olmadığı halde, bir türlü üzerimden atamadığım tehditkâr, uğursuz bir önsezi bıraktı bende.

Üstat Wirtzigh bana Hep iyi ve nazik davranıyordu ama birçok bakımdan Doktor Haselmayer'e o kadar benziyordu ki, onu ne zaman görsem dolapla ilgili o olay aklıma geliyordu. Yüzü doktor beyinki gibi yusyuvarlaktı, ama çok daha esmerdi, hatta bir zenciyi andırıyordu, çünkü safra kesesi hastalığından arta kalan, iyileştirilmesi olanaksız bir dert çekiyordu yıllardan beri: Melankoli. İnsan ondan bir kaç adım ötede durduğunda, hele de oda pek aydınlık değilse, hatları belli bile olmuyor, çenesinden kulaklarına dek uzanan ve eni bir parmağı geçmeyen gümüş sakalı mat pırıltılı garip bir silüete benziyordu.

Elimi kolumu bağlayan bunaltıcı baskıdan ancak ağustosla, korkunç bir dünya savaşının başladığı haberi her yere bir yıldırım gibi düştüğünde kurtuldum.

Kont du Chazal'ın insanlığın başına bir felaket geleceğine dair yıllar önce ettiği sözleri anımsadım hemen ve belki de bu yüzden, köy halkının düşman devletlere okuduğu laneti bütün kalbimle onaylamayı bir türlü beceremedim; bana öyle geliyordu ki, bütün bunlarda, insanlığı bir kukla gibi kullanan nefret dolu doğa güçlerinin parmağı vardı.

Üstat Wirtzigh son derece sakin davranıyordu. Sanki her şeyi önceden tahmin elmiş gibiydi. Ancak 4 Eylül'de hafif bir huzursuzluğa kapıldı. O zamana dek bana kapalı olan bir kapıyı açtı ve beni tavanda tek bir yuvarlak penceresi olan mavi, kubbeli bir salona götürdü. Bu pencerenin tam altında, ışığın düştüğü yerde, siyah kuvarstan, ortası çukur bir masa vardı. Masanın etrafında ise altın, oyma sandalyeler.

"Şu gördüğün çukuru," dedi üstat, "bu gece Ay çıkmadan önce soğuk, berrak kuyu suyuyla dolduracaksın. Mauritius'tan bir konuğum gelecek, seni çağırdığımı duyduğunda, yılanlı Japon lambasını getirip yakacaksın -

lambanın fitili için için yanmalı- şu köşede duracaksın ve lambayı bir meşale gibi tutacaksın.”

Gece çoktan çökmüştü, saat on biri vurdu, on ikiyi - ben hâlâ bekliyordum.

Şatoya birileri gelmiş olamazdı - bundan eminim, aksi takdirde fark ederdim, çünkü şatonun kapısı kapalıydı ve kapı, açılırken gürültüyle gıcırdardı, oysa etrafta çıt yoktu.

Her tarafta öyle bir ölüm sessizliği vardı ki, kulaklarımda kanımın uğultusu gümbürtüyle çatlayan dalgalara dönüştü.

Nihayet üstatın bana seslendiğini duydum - sesi çok uzaklardan gelir gibiydi. Sanki yüreğimin derinliklerinden geliyordu.

Elimde için için yanan lamba, üzerimde daha önce hiç hissetmediğim anlaşılmaz bir uyku sersemliğiyle karanlık odalardan geçerek salona girip köşedeki yerimi aldım.

Lambanın mekanizması yavaşça vızıldıyordu; idolün kırmızımsı karnından, fitilin yılanın ağzında parladığını gördüm, sanki belli belirsiz kavisler çizerek halka halka yukarı kıvrılıyordu. Dolunay tavandaki deliğin lam üzerinde olmalıydı, çünkü taş masanın suyla dolu çukurunda açık yeşil pırıltılı gümüş bir disk gibi yüzüyordu.

Uzunca bir süre boyunca altın sandalyelerin boş olduğunu sandım, fakat yavaş yavaş bunların üçünde oturanlar olduğunu fark eltim ve başlarını tereddütle hareket ettirdiklerinde onları tanıdım: Kuzeyde Üstat Wirtzigh, doğuda bir yabancı (daha sonra konuşmalarından adının Doktor Chrysophron Zagräus olduğunu öğrendim) ve güneyde, kafasında gelincik çiçeğinden bir çelenk taşıyan Doktor Sacrobosco Haselmayer.

Yalnızca batıdaki sandalye boştu.

Bir süre sonra duymaya da başlamış olmalıyım, çünkü kulağıma bazı sözcükler çalınmaya başladı, bunların bir kısmı Almanca, bir kısmı da ne anlama geldiğini bilmediğim Latince sözcüklerdi... Yabancının eğilip

Doktor Haselmayer’i alnından öptüğünü ve ona “sevgili gelin” dediğini fark ettim. Bunu uzunca bir cümle takip etti ama duyamayacağım kadar sessizdi.

Sonra, birdenbire, Üstat Wirtzigh mahşeri andıran bir konuşmanın tam ortasındaydı:

“Ve sandalyenin önünde kristal küreye benzeyen cam bir deniz vardı, ve sandalyenin ortasında ve sandalyenin çevresinde dört hayvan vardı, önleri ve arkalan göz dolu... Ve buradan bir at çıkıyordu, rengi soluktu ve üzerinde oturanın adı Ölüm’dü ve cehennem onun peşinden gidiyordu. Onun görevi, dünyadaki barışı yok etmekti ve birbirlerini boğazlamalarını sağlamak; ve ona büyük bir kılıç bahşedilmişti.”

“Kılıç bahşedilmişti,” diye tekrarladı Doktor Zagräus, o sırada beni gördü, duraksadı ve fısıldayarak benim güvenilir olup olmadığımı sordu.

Üstat Wirtzigh, “O benim ellerimde nicedir cansız bir mekanizmaya dönüşlü,” diye rahatlattı onu. “Ritüelimiz, bir araya geldiğimizde meşaleyi dünya için ölmüş birinin tutmasını öngörüyor; o cesetten farksız, elinde ruhunu tutuyor da, onu için için yanan bir lamba sanıyor.”

Vahşi bir alay yankılanıyordu sözlerinde, ve gerçekten de kıpırdayamadığımı ve bir ceset gibi kaskatı olduğumu hissedince, korkudan kanım dondu.

Doktor Zagräus tekrar söze başladı: “Evet, evet, Nefretin Ulu Şarkısı kasıp kavuruyor dünyayı. Soluk renkli atın üstünde oturanı ve ardında uzanan binbir çeşit makine ordusunu -dost ve müttefiklerimizi- kendi gözlerimle gördüm. Bağımsızlıklarını çoktan kazandılar ama insanlar hâlâ kör ve onların efendisi olduğunu sanıyor.

Kaya parçalarıyla yüklü makinistsiz lokomotifler çılgın bir öfkeyle kuduruyorlar etrafta, insanlara saldırıyor, yüzlercesini binlercesini demirden bedenlerinin altına gömüyorlar.

Havadaki nitrojen yeni, korkunç patlayıcı maddelere dönüşüyor: Doğa bile, milyarlarca yıldan beri yüzüne yaralar açan beyaz hilkat garibesinin kökünü son zerresine varıncaya kadar kurutmak için en güzel hazinelerini sunmakta acele ediyor.

Korkunç sivri dikenli metal filizler fışkırıyor topraktan, bacakları yakalayıp bedenleri parçalıyor ve telgraflar sessiz bir sevinçle göz kırpıyorlar birbirine: Nefretlik güruhun yüzbinlercesi daha yok oldu.

Ağaç ve tepelerin ardında pusuya yatan dev havan toplan boyunlarını uzatıyor gökyüzüne, dişlerinin arasında maden parçaları, ta ki hain rüzgâr değirmenleri, ölüm ve imha kusmaları için onlara kollarıyla sinsi işaretler verene dek.

Elektrikli yılanlar toprağın altında vızır vızır kayıyor - işte! Minik bir yeşil kıvılcım, ve bir deprem kükreyerek ortalığı toplu mezara çeviriyor! Farlar parlak vahşi hayvan gözleriyle tarıyorlar karanlığı! Daha çok! Daha çok! Daha çok! Yok mu başka! Ve çok geçmeden geliyorlar gri kefenler içinde - sonsuz sürüler halinde- ayakları kan içinde, gözleri fersiz, bitkinlikten sallanarak, yarı uykulu, soluk soluğa, bükülüveren dizlerle... Fakat davullar ritmik-fanatik bir büyücü uğultusuyla araya havlıyor derhal ve kuduruk savaşçı öfkesini uyuşmuş beyinlerin içine kamçılıyorlar, ta ki kana susamış cinnet, durdurulamaz bir biçimde boşanıp kurşun sağanağına artık yalnızca cesetler hedef olana dek.

Batıdan ve doğudan, Amerika ve Asya'dan akın ediyorlar savaş dansı meydanına, o demir canavarlar, öldürme arzusuyla tutuşan yuvarlak ağızlar.

Çelik köpekbalıkları gizli gizli kıyıların etrafında dolaşıyor, bir zamanlar kendilerine hayat verenleri havasızlıktan boğarak karınlarında.

Ama evde kalmış olanlar, o kadar uzun süre ne soğuk ne sıcak olanlar, görünürde 'kararsızlar' -eskiden yalnızca barışçıl gereçler doğuranlar- bile uyandılar ve büyük ölüme kendilerince katkıda bulunuyorlar: Gece gündüz hiç durmadan kızgın nefeslerini kükrüyorlar gökyüzüne karşı, bedenlerinden kılıç namlusu, fişeklik, mızrak ve mermi fışkırıyor. Hiçbiri oturup uyumak istemiyor artık, İnsanların son sığınakları üzerinde daireler

çizmek isteyen yeni, dev akbabalar türüyor sürekli ve onlara gümüş parıltılı kanatlar örmek için koşturuyor yorulmak bilmeyen demir örümcekler." Konuşma bir an kesildi ve o zaman Kont du Chazal'ın birdenbire odada olduğunu gördüm; batıdaki sandalyenin arkasında duruyordu, kollarını sandalyenin arkasına çaprazlama yaslamıştı, yüzü solgun ve çöküktü.

Sonra Doktor Zagräus özellikle çoşkulu bir havayla devam etti:

"Ve dehşetli bir diriliş değil mi bu? Ne zamandır yeraltı mağaralarında petrol olarak çürüyen şey -tufan öncesi ejderhaların kanı ve yağı- kıpırdıyor ve yeniden canlanmak istiyor. Geniş karınlı kazanlarda kaynatılıp süzüldükten sonra fantastik yeni gök canavarlarının kalp hücrelerine 'benzin' olarak akıyor. Benzin ve ejderha kam! Aradaki fark kimin umrunda? Bu şeytanın mahşer günü prelüdü gibi."

Kont telaşla, "Mahşer gününden söz etmeyin, doktor," diye sözünü kesti (sesinde belli belirsiz bir korku vardı) - "kulağa bir alamet gibi geliyor." Beyler şaşkınlıkla ayağa fırladı:

"Alamet mi?"

Kont uzun süre düşündükten sonra, "Bugün bir şölen için bir araya gelecektik," diye söze başladı, "ama şu ana dek elim kolum bağlıydı - Mauritius'ta (bu sözcüğün gizli bir anlam taşıdığını ve kontun bununla bir ülkeyi kastediyor olamayacağını hayal meyal kavradım); ve dünyadan Ay'a vuran yansımada gördüğüm şeyin doğru olup olmadığından uzun süre kuşku duydum. Korkarım, korkarım -düşündükçe dehşetle ürperiyorum- bugün yarın beklenmedik bir şey gerçekleşebilir ve zaferi elimizden alabilir. Bugünkü savaşın gizli bir anlamı daha olduğunu, dünyanın ruhunun halkların birbirinden kopmasını ve gelecekteki bir bedenin uzuvları gibi ayrı ayrı durmasını istediğini keşfetmem ne ifade eder ki; en son niyetin ne olduğunu bilmezsem, ne işime yarar ki bu?! İnsanın ayrımına varamadığı etkiler en kuvvetli olanlardır... Size şunu söyleyeyim:

Görünmeyen bir şey büyüyor da büyüyor, kökünü bulamıyorum.

Göğün işaretlerini yorumladım, bunlar asla yanıltmaz: Evet, derinliğin ifritleri de savaş hazırlıkları yapıyor ve çok yakında dünya üzerindeki sinekleri kovan bir at gibi silkinecek; nefretin defterinde isimleri yazan Karanlığın Efendileri evrenin uçurumundan bir yıldız taşı fırlattılar yine, bu kez dünyaya, güneşe de kaç kez fırlattıkları gibi, hedefe ulaşamayıp geri dönse de, aynı Avustralya yerlisinin fırlattığı bumerangın kurbana isabet edemeyince avcıya geri dönmesi gibi.

- Ama bu seferberlik niye, diye sordum kendime, değil mi ki insan türünün makineler ordusu tarafından yok edilmesi kesinleşmişe benziyor? İşte o zaman gözümdeki perde kalktı; fakat henüz körüm ve yalnızca el yordamıyla ilerleyebilirim. Ölümün yakalayamadığı anlaşılmaz bir şeyin büyük bir nehir gibi kabardığını, denizlerin bunun yanında bir kova bulaşık suyuna benzediğini siz de hissetmiyor musunuz?

Nasıl gizemli bir güçtür ki bu, bir gece içinde küçük olan her şeyi silip süpürüyor ve bir dilencinin yüreğini bir havarininki kadar genişletiyor! Yoksul bir öğretmenin bir yetimi evlat edindiğini ve sağda solda bunun pek lafını etmediğini gördüm - işte o zaman korkuya kapıldım.

Annelerin, oğulları savaşta düşünce, saçlarını başlarını yolmak yerine sevinç çığlıkları attığı makine dünyasının gücü nereye kayboldu? Ve henüz kimsenin okuyamadığı, kehanette bulunan bir ‘büyülü işaret’ mi şu: Şehirlerin mağazalarında bir resim asılı, Voj dağlarında bir haç, ahşabı kurşunlanıp parçalandı, ya insanoğlu - o kaldı mı? Ölüm meleğinin kanat seslerini duyuyoruz ülkelerin üzerinde, emin misiniz bu kanatların ölümün değil de, bir başkasının olmadığına? Zaman ve mekânın içinde ve dışında, her taş, her çiçek ve her hayvanda ‘ben’ diyebilenlerden birinin olmadığına?

Deniyor ki, hiçbir şey yok olamaz: Yeni bir doğa gücü gibi her yerde açığa çıkan bu coşkuyu kimin elleri toplayacak peki, ve nasıl bir döl çıkacak bundan, ve varisi kim olacak!

Adımlarını kimsenin engelleyemediği biri mi gelecek yine - binlerce yıl içinde zaman zaman olduğu gibi? Bu düşünce peşimi bırakmıyor.”

“Gelirse gelsin! Keşke bu kez de yine etten ve kandan giysilerle gelse,” diye araya girdi Üstat Wirtzigh alaycı bir sesle. “Onu olduğu yere çivilemesini bilirler - alay ederek; şimdiye dek kimse alaycı bir gülüşle baş edemedi.”

“Ama bir bedene bürünmeden de gelebilir,” diye mırıldandı Doktor Zagräus, “tıpkı kısa süre önce bir hayaletin hayvanlara saldırdığı gibi: Birdenbire atlar hesap yapmaya, köpekler okuyup yazmaya başlamıştı. Ya bir alev gibi insanların içinden çıkarsa?”

Kont du Chazal cırtlak bir sesle, O zaman insanların içindeki ışığı ışıkla aldatmalıyız,” diye haykırdı, “onlar güneşle Ay’ı birbirine karıştırana dek, aldatıcı, gerçekçi bir aklın yeni sahte ışığı olarak beyinlerinde yaşamalıyız ve onlara ışık olan her şeyden kuşkulanmayı öğretmeliyiz.”

Kontun başka neler dediğini anımsamıyorum. Birdenbire yeniden hareket edebilmeye başlamış ve elimi kolumu bağlayan o taş gibi kaskatı halden sıyrılmıştım. İçimden bir ses bana korkmamı söylüyordu ama beceremedim.

Yine de, kendimi korumak ister gibi, lambayı tutan kolumu öne uzattım.

Belki lamba bir esintiye maruz kalmış, belki de içindeki yılan idolün kafasındaki hazneye ulaşmış, böylece için için yanan fitil birden parlayıvermişti - bilmiyorum. Tek bildiğim, aniden parlayan göz kamaştırıcı bir ışığın tüm duyularımı paramparça ettiği; ardından ismimin haykırıldığını duydum, sonra da ağır bir nesnenin boğuk bir sesle yere düştüğünü.

Yere düşen benim bedenim olmalıydı, çünkü bilincimi yitirmeden önce bir an gözlerimi açtığımda, yerde yattığımı ve dolunayın üzerimde parladığını gördüm; fakat oda boşalmışa benziyordu, masa ve beyler ortadan kaybolmuştu.

Haftalarca baygın yattım ve yavaş yavaş iyileşmeye başladığımda öğrendim ki -kimden bilmiyorum-, Üstat Wirtzigh vefat etmiş, bütün malım mülkünü bana bırakmıştı.

Ama daha uzun süre yatakta kalmam gerektiği için bütün bu olan biten hakkında düşünmeye ve onları kaleme almaya vaktim var.

Yalnız bazı geceler bir garip oluyorum ve bana öyle geliyor ki, göğsümde bomboş bir oda uzanıyor, doğuya, güneye, batıya ve kuzeye ve tam ortasında Ay yükseliyor, parlak bir disk olana dek büyüyor, sonra küçülüyor, kararıyor, incecik bir hilal biçiminde yeniden doğuyor ve evreleri her defasında o dört beyin çehresini andırıyor - orada, yuvarlak taş masanın etrafında oturdukları halleriyle. Sonra kafamı dağıtmak için, yedi oğluyla birlikte sabahlara dek sefih âlemler yapan çılgın ressam Kubin'in yakınlardaki soyguncu köşkünden etrafımdaki sessizliği delerek gelen azgın bağırtı çağırtılara kulak kesiliyorum. Gün doğunca, bazen yaşlı kâhya kadın Petronella geliyor başucuma ve soruyor: "Eee, Üstat Wirtzigh, nasılsınız bakalım?" Çünkü, Kont du Chazal diye birinin hiç olmadığını, peder beyin de bildiği gibi, bu soyun 1430 yılında kuruduğunu, benim bir uyurgezer olduğumu, bir uyurgezerlik krizi esnasında çatıdan aşağı düştüğümü ve yıllarca kendimi uşağım sandığımı bana yutturmaya çalışıyor.

Ona göre, Doktor Zagräus ve Sacrobosco Haselmayer diye birileri de hiç olmadı.

Sonunda, her defasında tehditkâr bir edayla, "Kızıl Tanjur diye bir şey var ama," diyor. "Şurada ocağın üstünde duruyor ve duyduğuma göre, Çince bir büyü kitabı. Eee, bir Hıristiyan evladı böyle bir şey okursa neler olacağı ortada."

Ben susuyorum, çünkü ne bildiğimi biliyorum ama her defasında, yaşlı kadın odadan çıkar çıkmaz, yerimden gizlice kalkıp gotik dolabı açıyorum ve bir kez daha emin oluyorum:

Elbette, orada duruyor işte yılanlı lamba, altında da Doktor Haselmayer'in yeşil silindir şapkası, kadife ceketi, ipek kısa pantolonu.